

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smiļšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919
tālrunis: (+371) 6708 3650; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>

RĪGĀ

09.02.2017. Nr. 1-08/175

Uz 24.11.2016. Nr. 2-7-03/6361

**Latvijas Republikas
Ministru prezidentam
Mārim Kučinskim**
vk@mk.gov.lv

**Latvijas Republikas
Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu)
komitejas priekšsēdētājam
Jānim Vucānam**
budzeta.komisija@saeima.lv

**Latvijas Republikas
Finanšu ministrei
Danai Reizniecei-Ozolai**
pasts@fm.gov.lv

Godātais Kučinska kungs,
Godātais Vucāna kungs,
Cienījamā Reizniecei-Ozolai kundze,

Par veselības aprūpes reformas atkāpi

Saskaņā ar Fiskālās disciplīnas likuma (turpmāk – FDL) 28. panta septīto daļu Fiskālās disciplīnas padome (turpmāk – Padome) sagatavo un iesniedz Saeimai un Ministru kabinetam viedokli fiskālās politikas jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem FDL normu ievērošanai.

Padomes Regula (EK) Nr. 1466/97 paredz, ka ir pieļaujama atkāpe no vidēja termiņa mērķa (turpmāk – VTM), ja valsts ir uzsākusi ieviest nozīmīgas strukturālās reformas¹. Atkāpe no VTM nedrīkst pārsniegt 0,5% no IKP, veidojot drošības rezervi attiecībā pret 3% budžeta

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1175/2011 (2011. gada 16. novembris), ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu. Pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32011R1175>, skatīta: 08.02.2017.

deficīta noteikumu. Ierobežojumi attiecībā uz atkāpi ir nepieciešami, ņemot vērā būtisko nenoteiktību, izvērtējot šādu reformu potenciālo ietekmi².

Padomes Regula (EK) Nr. 1466/97 nosaka, ka strukturālajām reformām jābūt tiešai ilgtermiņa pozitīvai ietekmei uz budžetu, t.sk. palielinot ilgspējīgas izaugsmes potenciālu. Reformu izklāstā jāiekļauj tās izmaksu un ieguvumu analīze un jāpamato, ka ierosinātie pasākumi būs ar pārbaudāmu ietekmi uz valsts finanšu ilgspēju.

Latvijas valdība saņēma atļauju no Eiropas Komisijas novirzīties no VTM vidēja termiņa budžeta mērķa 2017. gadā un, ja ierosinātās reformas tiks īstenotas, arī uz atlikušo Vidējā termiņa budžeta ietvara (turpmāk – VTBI) 2017./19. periodu, lai turpinātu ieviest strukturālās reformas veselības aprūpē³. Eiropas Komisija pozitīvo ietekmi uz izaugsmi un valsts finanšu ilgspēju vērtēja kā ticamu.

Veselības aprūpes reforma tiek īstenota no 2014. gada saskaņā ar *Sabiedrības veselības pamatnostādņēm 2014.-2020. gadam*. Reformas neatkarīgi novērtēja Latvijas Universitātes eksperti, un tiek lēsts, ka tās ievērojami uzlabotu darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju veselību⁴. Turklāt *Latvijas Stabilitātes programmā 2016.-2019. gadam* tiek atzīmēts, ka

[p]apildus izdevumi veselības aprūpē dos pozitīvu ilgtermiņa efektu uz publiskajām finansēm, tāpat SIP⁵ elastības mehānisma izmantošana pašlaik radīs nepieciešamo motivāciju pāriet uz obligāto veselības apdrošināšanas mehānismu pēc tam, kad SIP elastības instrumenta atkāpe beigsies.⁶

Zems publiskais finansējums, nevienlīdzība un liels skaits priekšlaicīgo nāves gadījumu tiek uzskaitīti kā Latvijas veselības aprūpes sistēmas trūkumi un sniedz papildu pamatojumu elastības instrumenta piemērošanai. Dokumentā tiek norādīts uz Eiropas Padomes ieteikumu, ka Latvijai būtu jāapsver uzlabojumi, kas veicinātu veselības aprūpes sistēmas pieejamību, izmaksu efektivitāti un kvalitāti, tādējādi sniedzot papildu atbalstu ierosinātajām reformām.

Latvijas stabilitātes programmā 2016.-2019. gadam norādīts, ka tika veikts izmaksu un ieguvumu novērtējums. Tiek apgalvots, ka "ka papildu paredzamais izmaksu apmērs no 2013. gada līdz 2020. gadam pārsniedz ekonomiskos ieguvumus atbilstošajā laika periodā"⁷.

Ekonomiskais ieguvums tiek aprēķināts, balstoties uz produktīvā darba spēka atdevi un priekšlaicīgi zaudēto dzīves gadu (turpmāk – PZDG) samazinājumu. Citiem vārdiem sakot, IKP pieaugums tiks sekmēts ar lielāku skaitu veselu un produktīvu iedzīvotāju. Kopējais ekonomiskais ieguvums, īstenojot strukturālās reformas, tiek lēsts 823,5 miljonu apmērā, taču ieguvums periodā starp 2013. un 2020. gadu ir tikai 254,9 miljoni eiro, un aprēķini balstīti uz reālistiski optimistisko scenāriju (skatīt zemāk). Kopējās izmaksas laika posmā no 2013. līdz 2020. gadam ir 577 miljoni eiro.

² *Vade Mecum on the Stability and Growth Pact*. 2016.gada redakcija. Eiropas Komisija. Pieejams: http://ec.europa.eu/info/publications/vade-mecum-stability-and-growth-pact-2016-edition_en, skatīts: 08.02.2017.

³ Padomes ieteikums par Latvijas 2016. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2016. gada stabilitātes programmu. Eiropas Komisija, 18.05.2016. Pieejams: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/csr2016_latvia_lv.pdf, skatīts: 08.02.2017.

⁴ Latvijas Stabilitātes programmas 2016.gadam novērtējums. Eiropas Komisija, 26.05.2016. Pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/20_scps/2016/14_lv_scp_en.pdf, skatīts: 08.02.2017.

⁵ Stabilitātes un izaugsmes pakts

⁶ Latvijas Stabilitātes programma 2016.-2019.gadam. Finanšu ministrija. Pieejams: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/sp2016_latvia_lv.pdf, skatīts: 08.02.2017.

⁷ Turpat.

	Economiskais ieguvums		Izmaksas
	2013 - 2020	2013 - 2040	2013 - 2020
Reālistiski optimistiskais scenārijs	254,9	823,5	577
Pesimistiskais scenārijs	137,4	443,8	

Avots: Finanšu ministrija (milj.eiro)

Latvijas Stabilitātes programmā 2016.-2019. gadam atzīmēts, ka līdzekļi, kas piešķirti, lai īstenotu veselības aprūpes reformas, periodā no 2014. līdz 2016. gadam pārsniedza nepieciešamo summu, lai nodrošinātu PZDG mērķa sasniegšanu. Dokumentā netiek izklāstīti nākotnes reformu plāni, bet ir pieejams līdz šim īstenoto reformu pasākumu uzskaitījums. Konkrētie pasākumi reformām veselības aprūpes nozarē tiks izklāstīti ar gadskārtējo budžetu saistītos dokumentos, pamatojoties uz *Sabiedrības veselības pamatnostādņēm 2014.-2020. gadam*⁸.

Vēstulē, ko Padome saņēma 2016. gada 19. septembrī, Veselības ministrijas pārstāvji uzskaita pasākumus, kas tiks finansēti no papildu līdzekļiem, kas kļūva pieejami, novirzoties no VTМ. Sarakstā iekļauta (i) onkoloģisko pakalpojumu pieejamības uzlabošana, (ii) papildu līdzekļu piešķiršana diagnostikas un rehabilitācijas pakalpojumiem un (iii) pacientu skaita pieaugums, kam ir tiesības saņemt kompensējamus un centralizētos medikamentus.

Padomei ir bažas saistībā ar deficīta finansējuma izmantošanu un izdevumu plānošanu veselības aprūpes nozarē, kas būtu jārisina strukturālo reformu izstrādes un īstenošanas procesā.

Atļauja novirzīties no VTМ, lai finansētu reformas īstenošanu veselības aprūpes nozarē attiecas uz periodu no 2017. līdz 2019. gadam, bet vajadzība pēc finansējuma saglabāsies arī turpmākajos gados. Pamatojoties uz minēto, Padome iepriekš ir rekomendējusi valdībai izstrādāt fiskāli ilgtspējīgu pieeju publiski finansētai veselības aprūpei. Padome atkārtoti uzsver nepieciešamību izstrādāt reformas veselības aprūpes nozarei, kuras būtu iespējams īstenot, nepaļaujoties uz deficīta pieaugumu.

	2017	2018	2019
Deficīta pieaugums (milj. eiro)	34,3	111,6	148,1
Deficīta pieaugums (%no IKP)	0,1	0,4	0,5

Avots: Finanšu ministrija

Padome ir uzsvērusi, ka jāizvērtē veselības aprūpes sistēmas efektivitāte. Papildu finansējumam un reformām jābūt vērstām uz pašreizējo nepilnību labošanu, lai radītu ilgtspējīgu publiski finansēto veselības sistēmu. Šajā kontekstā rūpīgi jāanalizē pēdējo gadu paļaušanās uz līdzekļu pārdali no citiem budžeta finansēšanas avotiem, piemēram, saņemtajām budžeta pārdalēm no citām ministrijām vai budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem".

Finanšu ministrijas sniegtā informācija norāda, ka gan 2015., gan 2016. gadā tika paaugstināts Veselības ministrijas izdevumu plāns.

⁸ Latvijas Stabilitātes programmas 2016.gadam novērtējums. Eiropas Komisija. 26.05.2016. Pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/20_scps/2016/14_lv_scp_en.pdf, skatīts: 08.02.2017.

2015			2016		
Plāns	Precizētais plāns	Izmaiņas	Plāns	Precizētais plāns	Izmaiņas
751,95	765,11	13,16	770,77	804,90	34,14

Avots: Finanšu ministrija (milj. eiro)

Abos gados būtiska pieauguma daļa kompensēta ar finansējuma pārdali no citu ministriju ietaupījumiem vai pārdales no budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem".

	Pārdale no citām ministrijām	Pārdale no "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"	Kopā
2015	5,72	3,05	8,77
2016	15,59	2,39	17,98

Avots: Finanšu ministrija (milj. eiro)

Vienlaikus 2016. gada 8. novembra Ministru kabineta sēdē no Finanšu ministrijas budžeta tika pārdalīti 16,06 miljoni eiro Veselības ministrijas apakšprogrammai *VSI A "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca" jaunā korpusa būvniecība un iekārtošana*.

Pēdējo gadu pieredze liecina, ka Veselības ministrija paļaujas uz apropriācijas pārdali no citām ministrijām un budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". Tas norāda uz nepieciešamību pēc uzlabojumiem izdevumu plānošanā, lai varētu apmierināt izdevumus, kas saistīti ar veselības aprūpes pakalpojumiem, kā arī Veselības ministrijas pārraudzībā esošo valsts kapitālsabiedrību finansiālās vajadzības.

Ņemot vērā augstākminēto, lai varētu pārliecināties par veicamo izdevumu un pasākumu atbilstību fiskālās disciplīnas prasībām, Padome rekomendē:

1. Nodrošināt konkrētu sasaisti starp veselības aprūpes reformai novirzītajiem budžeta līdzekļiem un pasākumiem, kā arī konkrētu kvantitatīvu rezultatīvo rādītāju kopu, kuri jāsasniedz un jāuzrauga veicot reformas pasākumus;
2. Sagatavot informāciju par to, kā veselības aprūpes izdevumi tiks finansēti pēc 2019. gada, kad beigsies atļautā atkāpe no vidēja termiņa mērķa;
3. Informēt, kā izdevumu plānošana tiks pilnveidota, lai nodrošinātu veselības aprūpes sfērā darbojošos valsts kapitālsabiedrību normālu funkcionēšanu budžetā paredzētā finansējuma ietvaros.

Padomes priekšsēdētāja vietnieks

Ingars Eriņš

E.Ķīlis, 67083652
emils.kilis@fdp.gov.lv